

Cigánybűnözés létezik, de másként

VISSZHANG - LVIII. évfolyam, 33. szám, 2014. augusztus 15.

A cigánybűnözésről kódoltan szoktak beszélni, úgy érteve, hogy minden cigány bűnöző. Ha talán mégsem, akkor a kivétel erősíti a szabályt.

Valójában a cigánybűnözés a cigányok hagyományos bűnözési kultúrája, ez utóbbi szót tágabb értelemben használva. Magyarbűnözés is létezik, de azért nem beszélünk róla, mert ez alapvetően azonos a nemzetközileg kialakult bűnözéssel, tehát nincs értelme a megkülönböztetésnek. A többségi társadalomba integrálódott cigányok/romák bűnözői is ehhez a magyar bűnözési kultúrához zárkoznak fel.

Mintegy ezeréves eurázsiai történelme során a cigányság sajátos, íratlan törvényeket alakított ki, amelyek elősegítették fennmaradását, de nem mindig voltak összhangban a többségi társadalom törvényeivel és elvárásaival. Nagy változások történtek a cigányság letelepedésekor, aztán a munkába állásuk idején, végül a tömeges munkanélküliség kialakulásakor. A változások ellenére a cigányság jelentős, kevésbé integrálódott része sokat megtartott hagyományos életmódjából és törvényeiből. Az ezzel kapcsolatos értékrend még akkor is konfliktusok forrása lehet, ha a cigány is és a gádzsó is maradéktalanul betartja saját törvényeit. Egyébként pedig egyik társadalmi csoport sem tudja visszatartani saját bűnözőit, hiába is várnánk el ezt egyedül a cigányoktól.

A cigányok bűnöző rétegére jellemző bűnözési kultúra (például a családi/nagycsaládi szervezettség) leírása szétfeszítené ennek az írásnak a kereteit, egyébként sem én vagyok hivatott ennek ismertetésére. Mindezt a rendőrök tudják a legjobban, és ez az ismeret nagyban segíti a nyomozói munkát, hivatalosan mégsem szabad tudniuk róla. (Nem számítom rendőri munkának, amikor egyes helyeken a cigányokat ok nélkül bírságolják.)

Emlékezetes nyilatkozatában Pásztor Albert egész röviden utalt arra, hogy a bűnözésben léteznek a cigányokra utaló jellemzők, de mintha a nyilatkozatnak ezt a részét senki sem hallotta volna meg.

A többségi társadalom gazdasági életében a feketézés, szabálysértés, korrupció, körbetartozás, csempészet, áfacsalás, számlagyár, megtévesztés és egyes betarthatatlan törvények összefonódnak egy általános katyvaszba, és akkor a múltbéli olajozásokról még nem is beszéltünk. A legnagyobb lenyúlások elkövetőinek ideológiája: eddig ők loptak, most mi vagyunk soron. Az ők és a mi felcserélődhet. De hogyan reagál minde erre a magyar társadalom? A legtöbben bocsánatos bűnnek tartják az állam megkárosítását, esetleg ügyességnek, gyakorlatiasságnak vagy érdemnek, miközben a becsületes polgár a szegény hülye. Falun pedig a fekete fejkendő öregasszony nem érzékeli a tízmilliárdos állami pénz lenyúlását, viszont közvetlenül és súlyosan érinti, ha a cigányok éjjel a tizedik tyúkját is eltüntetik. Egy kis túlzással: mi is ugyanúgy cigányok vagyunk, csak éppen egy emelettel feljebb lakunk! Ezt biztosan sok becsületes magyar ember kikéri magának, viszont a cigányok között sem mindenki bűnöző. Ők is kikérhetnék maguknak.

A cigányokkal kapcsolatban eddig a hagyományokról volt szó, de vajon az öröklődésnek is lehet-e szerepe? A genetika valóban hatással van a bűnözésre, de ez is másképpen, mint ahogy azt emlegetni szokták. A bűnözés *nem* genetikai kategória. Ennek ellenére egyes öröklődő tulajdonságok, például az agresszív hajlam, könnyebben átfordulnak bűnözésbe, mint mások, mégpedig a cigányoknál is és a többségi társadalomban is. A tudományban a viselkedés és a genetika összefüggéseit vizsgáló szakterület egyre divatosabb, a haladás azonban lassú és nehéz. A közvélemény viszont gyors, határozott és sarkos válaszokat szeretne hallani. A bűnözés és a genetika (és az epigenetika) összefüggéseit azonban a legjobb egyelőre nyitott kérdésnek tekinteni, ui. lehetnek még meglepetések. Egyszerű, igen/nem válaszokat

azonban senki se várjon.

(A szerző tanár)